

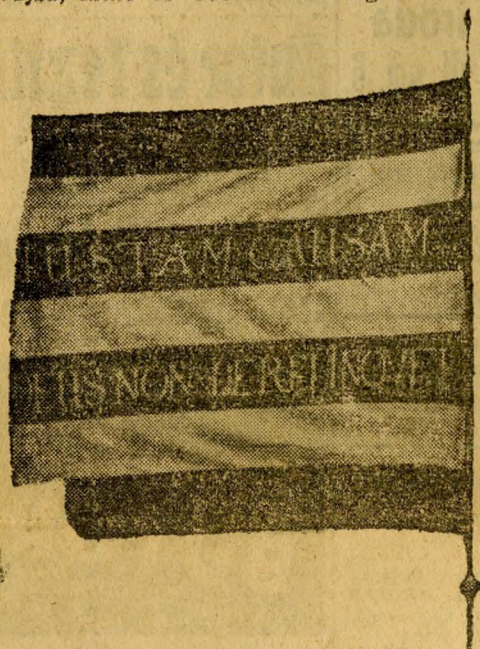
A RÉGI HÉTSÁVOS NEMZETI LOBOGÓ

írta: DR. SZÉLL SÁNDOR

Mátyás király születésének ötszázadik évfordulója alkalmával szülővárosa, Kolozsvár 1943 március 27-én rendkívül díszes ünnepséggel emlékeztetett a jelenlegi háromszínű nemzeti lobogók mellett a jubileumi ünnepségek tartamára a Hunyadiak korában használatban volt — eredetileg pedig az Árpádoktól származó — régi hétsávos nemzeti lobogókat és Hunyadi Mátyás standárjait is felhasználta a város főterének díszítésére. Használt lobogókkal díszítette a nagy nemzeti király kolozsvári szülőházát is. Mátyás király halálának évfordulóján pedig ugyanezek a lobogók félárbocon jelképezték a nemzeti gyászt. Ez az újszerű lobogódísz a maga történelmi levegőjével teljesen meglepő frissességet és szépséget vitt a kolozsvári főtéren ünnepi hangulatába.

A mai nemzedék már kevésbé ismeri ezeknek a régi lobogóknak eredetét és összeállításuknak magyarázatát, amiért is nem tartjuk érdektelennek az alábbi utmutatásokkal szolgálni.

A zászló és lobogó tulajdonképpen heraldikai jelvények, melyeknek egy másik megjelenési formája a cimerpajzs. Ennek következtében a cimerpajzs rajzával, beosztásával és színeivel mindig megegyezik a zászló és lobogó (vagy kúrtkendő) rajza, színe és beosztása. Maga a zászló

és lobogó közötti különbség a kendő fel-függesztési módjából adódik. Amíg ugyanis a zászlót a rudhoz erősítve kézben hordozzuk vagy (kocsira) kitűzzük, addig a lobogót köté segítségével őrfára (árbocon) vonjuk fel és pedig a gyász jelül vagy haláleset alkalmával mindig csak félig (félárbocon). A kúrtkendő és függöny (labarum) felső szélénél fogva függesztendő fel, míg a zászló és lobogó a belső (heraldikai nyelven jobb) szélénél fogva.

Heraldikai jelvényeik (cimerpajzs, lobogó, zászló) eleinte csakis személyeknek, majd pedig lovagi testületeknek volt. Legelső címeradományozás jogi személy és pedig város részére nálunk csak 1369-ben történt, amikor is Nagy Lajos királyunk Kassa városának megengedi, hogy cimerpajzsán és zászlaján királyi jelvényeit örök időkre viselhesse. Kassa városi lobogója ma is vörös és fehér sávokból és a lilomos kék tagból áll.

A középkori jogfelfogás szerint a rex és regnum fogalma még egybeolvadt, vagyis az állam hatalma egy volt a király hatalmával és ennek következtében a királyi jelvény volt egyben az állam jelvénye is. Ezért a legtöbb történelmi fejlődési országban az állam címere és lobogója az első uralkodó család címerevel és lobogójával egyezik.

Magyarországon is, ahol a heraldikai jelvények használata a XIII. század elejétől kezdve mutatható ki, az első királyok és pedig az Árpád-házi királyok személyi, illetve családi jelvényei voltak az állam, illetve a nemzet jelvényeivé.

A legelső Árpád-házi jelvény a III. Béla nagy királyunk által 1190 táján első ízben használt magyar kettős kereszt, amelyet historikusaink sokáig tévesen Szent István apostoli keresztjének tartottak. Az apostoli kereszt azonban az újabb kutatások megállapítása szerint is mindig egyes kereszt volt és ilyen az még ma is. Ezzel szemben a magyar kettős kereszt a magyar nagyhatalmi állás jelvénye volt III. Béla és IV. Béla királyaink idejében és mint ilyen használta azt nagypécséjén Nagy Lajos királyunk, valamint Mátyás király is. Ez a jelvény vörös alapon lebegő kettős fehér kereszt. Ma is leginkább a birodalmi eszme jelvényének felel meg. Nemi módosítással állami címerünk jobb felén ma is megvan.

A másik Árpád-házi jelvény vörös és fehér sávokból áll. Legelőször Endre

király 1222. évi aranybullájának pecsétjén fordul elő. A sávok száma eleinte változó, mivel egyéni (királyi) címer volt és az egyes királyok egyénileg állapították meg a sávok számát. — Altalanságban azonban a hét sáv az uralkodó, amely hét sávban a nemzeti hagyomány a hét honfoglaló törzset jelképezte és ezért tartotta ezt a jelvényt eleinte a honfoglaló magyarság, majd pedig az egész magyar nemzet ősi jelképezésének. Az Árpád-házi királyaink idején a sávok oroszlánokkal — (illetve mivel talpon haladó oroszlánokról van szó — heroldikai nyelven szólvá leopárdokkal) — voltak megrakva. Ezeknek a leopárdoknak (népiesen) oroszlánoknak a száma is változó, általában azonban itt is a hét szám (2+2+2+1) alakult ki, amelyben a régi nemzeti hagyomány a hét honfoglaló hadnagy (Árpád, Tétény, Előd, Ond, Kond, Tass és Huba) ábrázolását látta. Ezért írja Arany János még a XVIII. század derekán is egyik Mátyás király ünnepségeiről szóló balladájában:

Ott három ezüst csik, szép vörös mezőben,
Látszik, hogy piros vér megöntözte bőven,
De a hét oroszlány nincsen immár közte,
(Hét magyar vezérünk), mint egykor [időben.
Szalonta, 1855.

Mindezek alapján látjuk tehát, hogy az Árpádok zászlai hétsávosak voltak. És ugyancsak hétsávosak voltak — a fennmaradt zászlók tanúsága szerint — a Hunyadiak korában és a Rákócziak idejében még használatos magyar nemzeti zászlók is.

Az Árpádok hétsávos (négy vörös sáv között vízszintesen futó három fehér sáv) zászlaját az Anjouk, illetve az Anjouktól származó királyaink egy fehér sávval és egy három sárga lilommal megrakott kéksínű taggal bővítették. — Ilyen zászlók láthatók a Káti Márk-féle Kepes Krónika festett miniatűrjein is, amely 1354-ben készült. Ilyen királyi jelvényeket adományozott Nagy Lajos királyunk Kassa városának. Ezért van Kassa városának ma is használatban lévő zászlaján fehérrel kezdődő nyolc sáv, bővítve a lilomos kéksínű taggal.

Zsigmond király idején és a Hunyadiak korában lendült fel ismét a lovagkor és ekkor élte fénykorát a heraldikai jelvények használata. Hunyadi Mátyás pénzén és érmein szereplő címerei hétsávosak. Ugyancsak hét vörös és fehér sávot mutat a Hunyadiak-korabeli magyar nemzeti lobogó is. Az ilyen vörös sávval kezdődő és vörös sávval végződő, vagyis művészi egységet alkotó nemzeti jelvény a fejlett esztétikai érzékkel bíró humanistáknak, akik Mátyás király udvarában az efajta alkotásokat irányították valóban a leginkább megfigyelhetők.

A nyolcadik és pedig egy fehér sávnak a betöltése az Anjouk címere és általában összetett címerekbe heraldikai érthető, mert a régi heraldikai törvény szerint színre csakis színt, fémre csakis fém lehetett alkalmazni. Színek: fekete, vörös, kék, zöld és lila; fémek: arany és ezüst, illetve kendőn sárga és fehér. — Mivel pedig a sávok címer vörös mezeje mellett nem szerepelhetett a másik szín: kék (az Anjouk ősi címere, illetve Mátyás királyi címerében Dalmácia címere, azaz a kék), azokat fémmel, vagyis a fehérrel kellett egymástól elválasztani.

A Rákócziak idejében is hétsávos volt a régi magyar nemzeti zászló, amint az a Magyar Nemzeti Múzeum történelmi tárában fennmaradt egyik egykoru nemzeti zászlóval is bizonyítható. Utóljára ezt a hétsávos magyar nemzeti zászlót II. Rákóczi Ferenc idejében használták és az akkor a nagymajtényi siklon hanyatlott le a magyar szabadsággal együtt, amikor feketesávos sárga császári zászló lépett helyébe, amelynek helyét azután 1848-ban a polgári szabadság jelvénye, a trikolór foglalta el. A régi sávok jelvény nemzeti, illetve országcímerünkben azonban mindvégig fennmaradt. A sávok száma a cimerpajzsban a múlt században már kilenc és pedig vörös alapon négy fehér pólya.

A népies címermagyarázat ekkor már a négy magyar folyó: Duna, Tisza, Dráva és Száva — ábrázolását vélte felfedezni a fehér sávokban és ezért bővítette a címet ennek megfelelően. Ezt a népies magyarázatot a heraldika tudománya azonban egyáltalán nem fogadja el. Egyébként is — ha a fehér sávok valóban térképszerűen folyókat jeleznek — azoknak zöld és nem piros mezőben kellene futniuk.

A magyar állami címer legutóbbi ren-

dezésénél (1867 és 1915) az Anjou-kori emlékeket vették alapul és ennek következtében a nyolc sávot mondották a leghelyesebbnek. Sokkal helyesebb lett volna nézetünk szerint először is nemcsak az Anjouk korabeli heraldikai emlékeket alapul venni, másodsor pedig nemcsak a címereket, hanem főként az érméket és zászlókat is tekintetbe kellett volna venni, mert ezeknek alapján könnyűszerrel megállapítható lett volna, miszerint a hét sáv a leghelyesebb. Ilyen módon a címerben is folytatni lehetett volna a hét sávot (vörös alapon három ezüst pólyát), sőt igen szép és hagyománytisztelő intézkedés lett volna a sávokra a hét leopárdot (négy lábón haladó oroszlánt) is felvenni, amelyek az Anjouk korában kimaradtak a címerből.

A népies, szakszerűtlen címermagyarázat alapján négy folyó jelképezését szem előtt tartó címerrendezéssel szemben tehát helyesebb lett volna az ősi nemzeti

NEMZETI UJSÁG 19

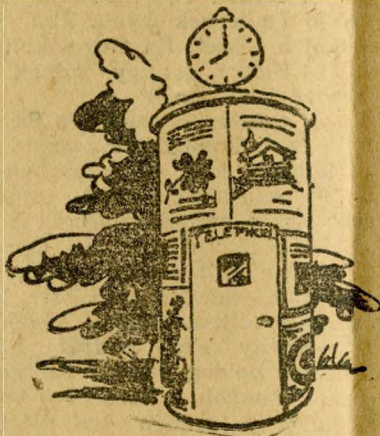
1943 július 11. Vasárnap

hagyomány alapján rendezni a magyar állami címet, amely hagyomány szerint a hét sáv a hét honfoglaló törzset, a hét oroszlán pedig a hét honfoglaló vezért jelképezi.

A régi hétsávos magyar nemzeti lobogó a múlt évben a történelmi jubileumok alkalmával szerepelt 1711 óta először a nyilvánosság előtt az ország fővárosában. Ebben az esztendőben a nevezetes történelmi évfordulók alkalmával vidéken, a Hunyadiak és a Rákócziak ősi magyar városaiban is örömmel szemlélhetjük régi dicsőségünknek ezeket a szépséges jelvényeit, amelyeknek látása erőt sugároz belénk egy szebb és boldogabb jövőbe vetett hitünkhöz.

GENFI KÉPEK

A semleges Genf, amely a nemzetközi élet parázsló központja volt, ma csakugyan „semleges”: kívül áll az eseményeken és élele visszatért azok közé a csendes keretek közé, honnan a

Nagy Politika egykor kilendítette, Genf ma a szorgalmas polgárok városa, sok olyan feltűnő jelenséggel mégis, amelyek a külföldi szemlélők számára mindenestre érdekesek.

Az idegennek legelőször az tűnik fel a genfi életben, hogy ott mindenki egy időben dolgozik hivatalában, egy meghalározott időben élkezik és szórakozik. Ez a kimérttség, ez a pontosság a pesti ember számára kezdetben szokatlan,

később egyre jobban értékeli. Az általános pontosság alapja: a munkaidő egységes beosztása.

Jellemző erre a kimértiségre, hogy amikor a hirdetőoszlop villanyórja 8-at mutat, szinte varázslásra kiürülnek és elnéptelenednek az utcák. Praktikus ötlet — ajánljuk a pesti illetékesek figyelmébe — a hirdetőoszlop belsejében elhelyezett telefon-fülke.

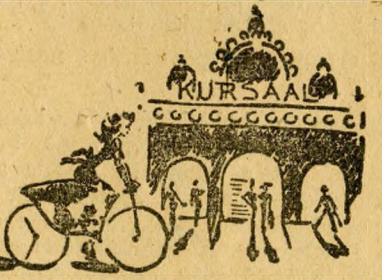
Ilyenkor jelenik meg a takarékos genfi háziasszony kedvenc bevásárlási helyén a piacon. A háztartási alkalmazott fényűzésnek számít már Svájcban is (óra-bére 1 frank!). A bevásárlás megkönnyítésére szolgál a kerekeken futó fonott kosár, amelyet a háziasszony maga után húz az utcán. Az üzletekben általában minden kapható, akárcsak „békevilágban”, de csak korlátozott mennyiségben és lényegesen magasabb áron. Ez ételmi-

veszik a versenyt a régi, békebeli anyákkal. De ezek is csak jegyre kaphatók, akárcsak a bőrtalpu cipők. Nagyon divatos és felkapott azonban a parafatalpu cipő és a sandál, kivált a hölgyvilág körében.

A békebeli Genf, nemzetközi szerepének megfelelően, a szórakozóhelyek városa is volt. Ezek közül — az idegenforgalom összezsugorodása ellenére — még sok működik és látványosságával vonzza a szórakozni vágyó idegent. Közülük a legdivatosabb a genfi tó partján épült Kursaal, választékos színelőadások és teadélutánok színhelye.

A genfi lányok kivételes alkalommal is kerékpáron érkeznek, virágdiszes, elegáns hosszú ruhákban. A Kursaal foyer-ja mellett a hölgyek kerékpárjainak megőrzésére külön csarnokot rendeztek be. Este tíz órakor azonban Genfben is — elsötétítenek. A Salève, mint egy fekete bástya rajzolódik a sötétbe borult város háttérére. Hatalmas árnyéka örködve borul a békés álomba szenderült városra.

Genf valóban megérdemli ezt a „viszonylagos” békét és nyugalmat. Hiszen ő adott szállást a „nemzetek közötti békés együttműködés” első — kísérletezőinek.

Biztos siker, gyors eredmény, ha hirdet a Nemzeti Ujságban